

U 15/2021 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (e-CODEX förordning)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 11 november 2020 till Europaparlamentets och rådets förordning om ett datoriserat system för kommunikation i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden (e-CODEX-systemet) samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 4 mars 2021

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Lagstiftningsdirektör Susanna Siitonen

JUSTITIEMINISTERIET

PROMEMORIA
18.2.2021

EU/2020/1730

STATSRÅDETS SKRIVELSE TILL RIKSDAGEN OM KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM ETT DATORISERAT SYSTEM FÖR KOMMUNIKATION I GRÄNSÖVERSKRIDANDE CIVILRÄTTSLIGA OCH STRAFFRÄTTSLIGA FÖRFARANDE (E-CODEX-SYSTEMET) OCH OM ÄNDRING AV FÖRORDNING (EU) 2018/726

1 Förslagets bakgrund

Europeiska kommissionen gav 2.2.2020 (COM(2020) 712 final) ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ett datoriserat system för kommunikation i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden (e-CODEX-systemet) och om ändring av förordning (EU) 2018/726.

Genom förordningen föreslås inrättande av ett e-CODEX-informationssystem för elektronisk överföring av information i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden. Enligt förslaget till förordning består informationssystemet av en e-CODEX-åtkomstpunkt och förfaranderegler för digitalt utbyte. e-CODEX-åtkomstpunkten består av en nätsluss (gateway), vars programvara möjliggör trygga utbyten i datanätet, och av en anslutningstjänst (connector), med vilken anslutna system kan kopplas till nätslussen och som består av en gemensam uppsättning öppna protokoll. Enligt förslaget till förordning ska Europeiska kommissionen ansvara för underhåll och utveckling av nätslussen och på motsvarande sätt ska eu-LISA, Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, ansvara för underhåll och utveckling av anslutningstjänsten. Förslaget till förordning är i praktiken uppdelat i två delar, varav den första definierar e-CODEX-systemets struktur och det tekniska genomförandet och den andra definierar i fråga om e-CODEX-systemet eu-LISA-byråns ansvar samt kommissionens och medlemsstaternas ansvar.

Samtidigt med förslaget till förordning gav Europeiska kommissionen ut ett meddelande om digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen (COM(2020) 710 final). Meddelandet handlar om en verktygslåda för att främja digitalisering och i meddelandets förslag betonas utnyttjandet av e-CODEX-informationssystemet i olika sammanhang. Enligt meddelandet är e-CODEX det främsta verktyget för inrättande av ett interoperabelt, säkert och decentraliserat kommunikationsnätverk mellan nationella informationssystem i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden. Statsrådet har tagit fram en separat redogörelse för meddelandet.

e-CODEX (e-Justice Communication via On-line Data Exchange)-projektet startades som en del av den fleråriga handlingsplanen för europeisk e-juridik 2009–2013. Syftet med de tillämpningar som beretts i e-CODEX är att utnyttja digitala verktyg i gränsöverskridande rättegångar och kommunikationen mellan medlemsstaternas rättsmyndigheter. e-CODEX möjliggör en datasäker kommunikation i civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden. I genomförandet av e-CODEX-systemet betonas driftskompatibilitet och ett decentraliserat sätt att genomföra det. e-CODEX-åtkomstpunkterna kan kommunicera med andra åtkomstpunkter via internet genom en uppsättning gemensamma protokoll, utan något centralt system. Dessutom kan varje åtkomstpunkt till exempel kopplas till ett nationellt ärendehanteringssystem för att möjliggöra säkra utbyten av dokument med andra liknande system. För informationsutbyte mellan myndigheter

finns i e-CODEX-systemet standardiserade digitala formulär som gör det möjligt att utbyta information mellan nationella system.

e-CODEX utvecklades mellan 2010 och 2019 i samarbete mellan 21 medlemsstater. Den totala utvecklingskostnaden för systemet var cirka 24 miljoner euro, av vilka 50 procent finansierades av EU i form av bidrag och 50 procent av de deltagande medlemsstaterna. Finland har deltagit i arbetet med att utveckla e-CODEX sedan 2016.

För närvarande förvaltas e-CODEX-systemet av Me-CODEX-konsortiet som består av medlemsstater och andra organisationer och som Europeiska kommissionen finansierar fram till 2023. Elektronisk kommunikation mellan medborgare och domstolar respektive mellan medlemsstaternas förvaltningar underlättas redan för närvarande av e-CODEX i vissa gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden. Den europeiska e-juridikportalen använder e-CODEX för att skicka ansökningar om europeiska betalningsförelägganden och småmålsförfaranden till medlemsstaternas behöriga domstolar. Under 2020 förnyades EU:s delgivnings- och bevisupptagningsförfordningar så att de föreskriver om en obligatorisk digital kanal som kan användas för delgivning av handlingar och bevisupptagning (förfordningar EU) 2020/1783 och (EU) 2020/1784). Den tekniska lösningen kommer att utgå från ett decentraliserat e-CODEX-informationssystem.

2 Förslagets syfte

Syftet med kommissionens förslag till förordning är att inrätta e-CODEX-systemet på EU-nivå, etablera underhållet av e-CODEX-tillämpningar som beretts i tidigare utvecklingsprojekt och anförtro systemets operativa förvaltning till eu-LISA. Dessa uppgifter övergår från e-CODEX-konsortiet som består av flera EU-medlemsstater till eu-LISA. För detta ändamål ändras genom förslaget förordning (EU) 2018/1726 om inrättande av eu-LISA. Syftet med förslaget till förordning är att harmonisera praxis för gränsöverskridande informationsutbyte och minska de olägenheter som medlemsstaternas olika praxis orsakar vid informationsutbyte. Den garanterar därför att reglerna tillämpas enhetligt i hela EU och att de träder i kraft samtidigt. Den föreslagna förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Eftersom e-CODEX-systemet inrättas genom förordningen kommer antagandet av den att bidra till att fler medlemsstater börjar använda e-CODEX, både i förfaranden där systemet redan är i bruk och i framtida förfaranden. Förordningen förpliktar emellertid inte direkt medlemsstaterna att införa e-CODEX-systemet för genomförandet av gränsöverskridande ärenden. Kommissionen ska emellertid införa för medlemsstaterna tillämpningar för informationsutbyte för olika rättsliga förfaranden som utgår från e-CODEX-systemet.

e-CODEX-systemets digitala förfaranderegler består av de verksamhetsmodeller och mallar som definierar det elektroniska formatet för de dokument som används i samband med de förfaranden som fastställs genom de rättsakter som förtecknas i bilaga I. I praktiken avses med förfaranderegeln olika slags portaltillämpningar som kan användas till att mellan medlemsstaterna skicka blanketter, dokument och annat material som hör till rättsliga förfaranden. I bilagan till förslaget till förordning finns en förteckning över rättsliga instrument som gäller civilrättsligt och straffrättsligt samarbete och som omfattas av förordningsförslagets tillämpningsområde. Syftet är att utnyttja e-CODEX-tjänsteplattformen i informationsutbyte i anknytning till dem. Bilagan innehåller totalt 43 rättsliga instrument, varav 23 gäller området civilrättsligt samarbete och 20 området straffrättsligt samarbete.

3 Den föreslagna förordningens huvudsakliga innehåll

3.1 Syfte och tillämpningsområde för förslaget till förordning (artiklarna 1—4)

I början av förslaget till förordning i artikel 1 definieras förordningens syfte, dvs. inrättande av e-CODEX-systemet, närmare definition av e-CODEX-systemet, frågor som gäller operativ förvaltning av e-CODEX-systemet, för vilka eu-LISA ansvarar i fortsättningen, samt ansvarsområdena för kommissionen, medlemsstaterna och de enheter som i medlemsstaterna driver e-CODEX-åtkomstpunkter.

I förslaget artikel 2 definieras inrättande av ett e-CODEX-informationssystem för elektronisk överföring av information i gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden som tillämpningsområde. I bilaga I finns en förteckning över instrument på området straffrättsligt samarbete. I artikel 3 definieras begrepp och definitioner som används i förslaget till förordning och i artikel 4 definitioner som gäller e-CODEX-systemets sammansättning.

3.2 Genomförandeakter och aktörernas skyldigheter (artiklar 5—8)

I förslaget auktoriseras kommissionen att senast 31.12.2022 anta genomförandeakter för att fastställa servicenivåkraven för den verksamhet som utförs av eu-LISA. Kommissionen har också i uppdrag att genom genomförandeakter definiera de tekniska minimispecifikationer och standarder som ligger till grund för de programvaruprodukter som ingår i e-CODEX-systemet samt kraven på servicenivå. Dessutom har kommissionen i uppdrag att fastställa villkoren för överlämnande- och övertagandeprocessen då e-CODEX-systemet övergår till eu-LISA-byrån.

Enligt förslaget får kommissionen också anta genomförandeakter avseende tekniska arrangemang för användning av e-CODEX-systemet i de olika gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden som förtecknas i bilaga I. Kommissionen ges också ansvaret för att upprätthålla en förteckning över auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter som drivs av EU:s institutioner, organ och byråer.

I artikel 6 fastställs eu-LISAs ansvarsområden för den operativa förvaltningen av e-CODEX-systemet. Centrala uppgifter är utveckling, underhåll, korrigering av programfel och distribution av e-CODEX-programvaruprodukter till de auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkterna samt underhåll av e-CODEX-dokumentationen. Dessutom definieras i artikeln åt eu-LISA uppgifter som gäller e-CODEX-systemet och det tekniska genomförandet i anknytning till detta.

Om medlemsstaternas skyldighet föreskrivs i förslaget att medlemsstaterna ansvarar för auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter som drivs inom deras territorium och förvaltning som gäller dem samt utser kontaktpersoner som har rätt att få stöd när det gäller användningen av e-CODEX-systemet.

I artikel 8 definieras ansvarsområdena för de enheter som driver medlemsstaternas auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter. Dessa omfattar ansvar för att inrätta och driva åtkomstpunkten på ett säkert sätt samt för eventuella skador på åtkomstpunkten och för säkerheten för de uppgifter som överförs genom den. Dessutom kommer enheterna även att ansvara för insamling av statistiska uppgifter om driften.

3.3 Överföring av uppgifter och e-CODEX-förvaltning (artiklar 9—13)

Förslaget fastställer förfarandet för överlämnandet av e-CODEX-systemet från den enhet som förvaltar e-CODEX-systemet till eu-LISA. Enligt artikel 9 övervakar kommissionen hur processen för överlämnande framskrider. Det tidigaste föreslagna datumet för övertagandet är

1.7.2023. Övertagandet kommer att ske först när kommissionen förklarat överlämnande- och övertagandeprocessen som slutförd.

Överföringen av uppgifterna framskrider så att det konsortium som förvaltar e-CODEX (medlemsstaternas Me-CODEX-konsortium) ska senast 31.12.2022 lämna in ett överlämningsdokument, i vilket arrangemangen för överföring av e-CODEX-systemet till eu-LISA specificeras. Under överlämningsperioden ansvarar Me-CODEX-konsortiet för e-CODEX-systemet och säkerställer att endast korrigeringar underhållsåtgärder utförs i systemet. Överlämnandet omfattar komponenter i e-CODEX-systemet, det vill säga anslutningstjänsten och de digitala förfarandereglererna (till exempel portaltillämpningar) samt de stödjande produkter som förtecknas i bilaga II. I artikel 10 anges säkerhetskraven, och det övergripande ansvaret för e-CODEX-systemets säkerhet tilldelas eu-LISA i fråga om dess säkerhet. eu-LISA måste säkerställa att e-CODEX-systemet tillämpar principerna om inbyggd säkerhet och dataskydd som standard. I artikeln tydliggörs vidare att säkerhetsansvaret för de uppgifter som överförs genom en auktoriserad e-CODEX-åtkomstpunkt ligger hos den enhet som driver åtkomstpunkten.

I förslagets artiklar 11 och 12 föreskrivs om medlemsstaternas deltagande i förvaltningen av e-CODEX-systemet i eu-LISAs organisation. Enligt artikel 11 ska eu-LISA inrätta en rådgivande grupp för e-CODEX som kommer att bistå i arbetet med e-CODEX-systemet. Den rådgivande gruppen, som består av medlemsstaternas representanter, kommer att förse eu-LISA med nödvändig sakkunskap för e-CODEX-systemet samt bland annat även följa upp läget för genomförandet i medlemsstaterna.

Förutom den rådgivande gruppen fastställs för e-CODEX-systemet en programstyrelse som kommer att bistå eu-LISAs styrelse, för att säkerställa adekvat förvaltning av e-CODEX-systemet. Programstyrelsen kommer att fungera som ett förmedlande organ mellan de rådgivande grupperna och eu-LISAs styrelse. Den kommer särskilt att övervaka överlämnandet för att säkerställa att eu-LISAs övertagande av systemet sker i rätt tid. Programstyrelsen kommer också att se till att arbetet med e-CODEX-systemet prioriteras på lämpligt sätt och medlar i eventuella tvistefrågor. Till programstyrelsen utses åtta representanter för medlemsstaterna, en representant för kommissionen och den rådgivande gruppens ordförande. I artikel 13 ges eu-LISA i uppdrag att tillhandahålla utbildning om den tekniska användningen av e-CODEX-systemet.

3.4 Uppgifter som lämnas till eu-LISA och rapportering (artiklar 14—17)

I förslagets artikel 14 specificeras den information som medlemsstaterna och kommissionen är skyldiga att lämna till eu-LISA. Både medlemsstaterna och kommissionen ska lämna till eu-LISA en förteckning över de gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden som använder e-CODEX-systemet samt uppgifter om i vilken utsträckning e-CODEX-systemet kan användas för respektive förfarande. Dessutom ska medlemsstaterna lämna in antalet meddelanden som sänts och tagits emot av varje auktoriserad e-CODEX-åtkomstpunkt samt antal och typ av incidenter som de enheter som driver auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter har påträffat.

I artikel 15 fastställs uppföljning av systemets förvaltning och underhåll samt anges regler för övervakning och rapportering. Vartannat år måste eu-LISA förse kommissionen med rapporter om e-CODEX-systemet genom att använda information från medlemsstaterna. Dessutom ska kommissionen lägga fram en rapport om e-CODEX-systemet tre år efter övertagandet av eu-LISAs uppgifter och vart fjärde år därefter. I artikel 16 regleras ändringarna av förordning (EU) 2018/1726 när det gäller eu-LISAs nya ansvarsområden och uppgifter avseende e-CODEX-systemet. Artikel 17 gäller det kommittéförfarande som ska användas, på grundval av en standardbestämmelse.

3.5 Kostnadsfördelning och förordningens ikraftträdandebestämmelser (artiklar 18—19)

Förslaget föreskriver detaljerat om fördelningen av kostnaderna för e-CODEX-systemet. I artikel 18 föreskrivs att kostnaderna för den operativa förvaltningen av e-CODEX-systemet ska belasta Europeiska unionens allmänna budget. Kostnaderna för att inrätta och driva e-CODEX-systemet på nationell nivå ska bäras av de enheter som driver auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter. Dessutom ansvarar medlemsstaterna för kostnaderna för att upprätthålla en förteckning över e-CODEX-åtkomstpunkter på nationell nivå.

Enligt artikel 19 träder förordningen i kraft den tjugonde dagen efter att den har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

I bilaga I förtecknas de rättsakter som omfattas av förordningen. I bilaga II förtecknas de stödjande programvaruprodukter som ska överlämnas till eu-LISA i enlighet med artikel 9. Med hjälp av dem kan man testa funktionerna i e-CODEX-åtkomstpunkterna och e-CODEX digitala förfaranderegler, förvaltningsredskapet för systemets konfiguration och förvaltningsredskapet för metadata.

4 Förslagets rättsliga grund samt förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Artiklarna 81 och 82 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) utgör förslagets rättsliga grund. e-CODEX-systemet underlättar tillgången till rättslig prövning i civilrättsliga ärenden i enlighet med artikel 81.2. På det straffrättsliga området är artikel 82.1 den rättsliga grunden för EU:s behörighet att vidta åtgärder för att underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

Kommissionen anser att medlemsstaterna inte kan ensamma genomföra den tjänst som föreslås i förordningen, eftersom digitala tjänster och utmaningar som gäller dem i grunden är gränsöverskridande. Inrättandet av ett gemensamt system för digitalt gränsöverskridande utbyte på EU-nivå ger en standardlösning som kan användas för olika rättsliga förfaranden. Samtidigt kan man säkerställa interoperabiliteten mellan de nationella systemen. Ett sådant gemensamt system är effektivare än att ha olika system på nationell nivå som inte nödvändigtvis skulle möjliggöra gränsöverskridande kommunikation mellan medlemsstaterna. Att ha ett gemensamt system på EU-nivå ger dessutom stordriftsfördelar och kostnadsbesparingar jämfört med en situation där varje medlemsstat genomför sina egna tekniska lösningar. Enligt kommissionen medför reglering på EU-nivån rättslig klarhet och dessutom kan man genom EU-omfattande medel lösa observerade problem med informationsutbyte.

Med tanke på proportionalitetsprincipen är säkerställande av en operativ förvaltning av e-CODEX-systemet på EU-nivå ett proportionerligt sätt att främja gränsöverskridande kommunikation på det rättsliga området. Genom att anförtro systemets operativa förvaltning till eu-LISA kan en adekvat avkastning erhållas på de 24 miljoner euro som investerats i utvecklingen av systemet. Upprätthållande av e-CODEX-systemet är en mindre kostsam och mindre komplex lösning än att utveckla ett nytt system eller att använda andra system som inte är skraddarsyddas för det rättsliga området.

Ett effektivt alternativ är att ge ansvaret för e-CODEX-uppgifter till eu-LISA, eftersom eu-LISAs specialkunskaper i fråga om förvaltning av omfattande informationssystem utgör den kom-

petens som användningen av e-CODEX förutsätter. Eftersom förslaget till förordning säkerställer att medlemsstaterna är representerade i systemets styrelser kan både medlemsstaternas och de nationella domstolarnas intressen beaktas.

Statsrådet anser att förordningens rättsliga grund ska anses lämplig. Dessutom anser statsrådet att förslaget uppfyller subsidiaritets- och proportionalitetsprincipens krav.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Till förslaget hör kommissionens konsekvensbedömning SWD(2020) 542 final och en sammanfattning av den (SWD(2020) 541 final). Enligt konsekvensbedömningen har åtgärder för att utvärdera konsekvenser inletts redan 2017. Konsekvensbedömningen behandlar detaljerat modeller för förvaltning av e-CODEX-systemet, möjligheten att utvidga e-CODEX-systemet och e-CODEX kostnader jämfört med andra genomförandealternativ. I konsekvensbedömningen förkastades användning eller utveckling av ett alternativt system för att den nuvarande e-CODEX-lösningen har visat sig vara effektiv och ändamålsenlig i de förfaranden för vilka den redan används, och det är rimligt att förvänta sig en avkastning på de 24 miljoner euro som investerats för att skapa systemet.

Enligt konsekvensbedömningen är e-CODEX vid digitalisering av rättsligt samarbete ett centralt datatekniskt system som förenklar och påskyndar gränsöverskridande rättsliga förfaranden. Genom att effektivisera gränsöverskridande förfaranden skulle e-CODEX-systemet också bidra till att förbättra den digitala inre marknadens funktion. Användningen av e-CODEX-systemet skulle ge en positiv inverkan på kampen mot gränsöverskridande brottslighet genom att underlätta samarbetet mellan de behöriga myndigheterna. Digitaliseringen av förfaranden kan också göra de nationella domstolarna mer effektiva.

Dessutom anser konsekvensbedömningen att en EU-byrå som eu-LISA har goda färdigheter att säkerställa underhåll av e-CODEX-systemet på lång sikt och en flexibel utveckling av systemet, med beaktande av medlemsstaternas och e-CODEX-användarnas behov. Enligt konsekvensbedömningen kan driftskompatibilitet i gränsöverskridande kommunikation i det rättsliga området främjas genom att säkerställa ett hållbart underhåll av e-CODEX-systemet, och informationsutbyttets effektivitet utvecklas genom att genomföra en mer omfattande användning av e-CODEX-systemet.

Enligt kommissionens uppskattning medför underhållet av e-CODEX-systemet och överföringen till eu-LISA under 2022–2027 totala kostnader på 9,667 miljoner euro (de genomsnittliga årskostnaderna uppgår till 1,611 miljoner euro). Av detta belopp uppgår eu-LISAs finansiering för samma period till 8,723 miljoner euro. I kostnaderna ingår den extra personal som behövs för de åtgärder som eu-LISA och kommissionen genomför (totalt sex experter) från och med 2023. Den finansieringsöversikt som åtföljer förslaget till förordning innehåller detaljerade förklaringar av kostnaderna.

5.2 Konsekvenserna för Finland

Enligt förslaget ska myndigheternas gränsöverskridande informationsutbyte och ärendehantering i fortsättningen i allt större omfattning ske via e-CODEX-systemets tillämpningar. Enligt förslaget till förordning ska eu-LISA svara för det centraliserade e-CODEX-systemets underhålls- och utvecklingskostnader. I medlemsstaterna består kostnaderna för införandet av e-CODEX-tillämpningarna av anskaffning och underhåll av en server för ärendehantering, dvs.

anslutningstjänsten (connector), införande och underhåll av datakommunikationstillämpningen (gateway) samt införandet av digitala förfaranderegler (till exempel portaler för ärendehantering). Det är fråga om en centraliserad e-CODEX-tjänst som används i medlemsstaten av alla myndigheter.

I Finland har uppbyggnaden av e-CODEX-systemet redan genomförts under 2018–2020, och därför orsakar inte införandet av e-CODEX-systemets centrala delar (anslutningstjänsten och datakommunikationstillämpningen) längre några kostnader. I Finland har e-CODEX-systemets tillämpningar införts i samband med tidigare projekt (iSupport-projektet för indrivning av underhållsbidrag där justitieministeriet och FPA deltar samt e-EDES-projektet som gäller den europeiska utredningsordern och elektroniskt informationsutbyte och som justitieministeriet deltar i). Numera ansvarar i Finland Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori på uppdrag av justitieministeriet för underhållet av e-CODEX-tillämpningarna samt FPA för iSupport-tjänsten. I fråga om justitieministeriets förvaltningsområde uppgår de årliga underhållskostnaderna för e-CODEX-tillämpningarnas test- och produktionsmiljö till cirka 40 000 euro. Utgifterna betalas ur ICT-budgeten för ministeriets förvaltningsområde.

I förslaget till förordning gäller de uppgifter som medlemsstaten ska ansvara för genomförandet av en nationell e-CODEX-helhet. Förutom underhåll av e-CODEX-tillämpningar hör till uppgifterna förvaltning av e-CODEX-åtkomstpunkter, val av åtkomstpunkter och auktorisering till e-CODEX-informationsutbyte samt underhåll av en förteckning över auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkter och inlämning av uppgifter till eu-LISA och kommissionen. Dessutom ska medlemsstaten lämna information om de gränsöverskridande civilrättsliga och straffrättsliga förfaranden där e-CODEX-systemet används. Dessutom ska medlemsstaten utse minst fem e-CODEX-kontaktpersoner för e-CODEX-informationssystemets tekniska stöd. De enheter som i medlemsstaterna förvaltar de auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkterna ansvarar för att det e-CODEX-system som införs har en trygg struktur samt för dess verksamhet. I Finland ska dessa uppgifter som gäller förvaltningen preciseras före 2023. I Finland kan det i fortsättningen finnas ett behov att inrätta flera e-CODEX-åtkomstpunkter, då gränsöverskridande ärendehantering utvidgas till nya rättsliga förfaranden. Sannolikt har emellertid Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori en central roll i underhållet av e-CODEX-systemet, även om användningen skulle utvidgas till flera förvaltningsområden.

Överföringen av e-CODEX-systemet till eu-LISA-byrån 2023 innebär att Finland enligt artikel 11 ska utse en representant till den rådgivande gruppen och enligt artikel 12 utse en kandidat till programstyrelsen som har tio medlemmar. Dessutom ska Finland fastställa de auktoriserade enheter som enligt förslagets artikel 8 ska förvalta e-CODEX-åtkomstpunkterna och utse högst fem e-CODEX-kontaktpersoner som har rätt att begära och ta emot tekniskt stöd enligt förslagets artikel 6.

5.3 De ekonomiska konsekvenserna i Finland

I Finland skulle kostnader i fortsättningen uppstå på grund av e-CODEX-informationssystemets medlemsstatsspecifika serverförvaltning och tekniska underhåll, men också på grund av införandet av nya portaler för ärendehantering som genomförs i anknytning till e-CODEX samt den eventuella integreringen av dem till rättsväsendet eller andra förvaltningsområdets egna informationssystem. Kostnaderna för införandet av portaler för ärendehantering som genomförs i samband med e-CODEX-informationssystemet skulle i fråga om en enskild portal uppgå till cirka 60 000–80 000 euro, kostnaderna för integrering i rättsväsendets system samt för dataöverföringsgränssnittet skulle uppskattningsvis uppgå till cirka 100 000–150 000 euro. Kostnaderna preciseras i och med att det tekniska genomförandet specificeras. Förberedelsen av infö-

randet av nya portaler för ärendehantering och integrationer för informationssystem börjar tidigast 2023. Kostnaderna skulle inträffa under 2023–2026 och de beaktas i budgetprocessen för justitieministeriets förvaltningsområde och beredningen av planen för de offentliga finanserna för 2023–2026. Utvidgningen av användningen av e-CODEX-systemet till de rättsliga förfaranden som räknas upp i bilaga 1 från och med 2024 utvidgar användningen av e-CODEX förutom till justitieministeriets förvaltningsområde också åtminstone till inrikesministeriets förvaltningsområde.

Liksom de övriga medlemsstaterna leder förslaget för Finlands del i och med digitaliseringen av rättsliga förfaranden också till kostnadsbesparingar. En mer omfattande användning av e-CODEX-systemet minskar portokostnaderna samt effektiviserar rättegångar och minskar förvaltningsbördan och arbetskraftskostnaderna.

6 Den nationella behandlingen av förslaget och behandlingen i EU

Europeiska kommissionen lade fram förslaget till förordning 2.12.2020.

Utkastet till U-skrivelse har behandlats i skriftligt förfarande i sektionen för rättsliga frågor (EU35) och i sektionen för rättsliga och inrikesfrågor (EU7) 18.–24.2.2021.

Behandlingen av förslaget har inletts i rådets ad hoc e-CODEX-arbetsgrupp 16.1.2021.

I Europaparlamentet behandlas förslaget till förordning i LIBE-utskottet, till vilket JURI-utskottet lämnar ett utlåtande.

7 Ålands befogenheter

Förslaget till förordning förutsätter inga nationella genomförandeakter. Enligt 27 § 23 punkten i Ålands självstyrelselag (1144/1991) har riket lagstiftningsmakt i fråga om rättstillämpning.

8 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet anser att det är viktigt att utveckla det rättsliga samarbetet i unionen och betonar särskilt främjande av digitalisering. Kommissionens förslag som gäller e-CODEX-systemet är ett viktigt redskap för att uppfylla digitaliseringsmålen.

Statsrådet anser att främjande av gränsöverskridande ärendehantering på det rättsliga området som en del av en mer omfattande digitaliseringsutveckling förutsätter enhetliga tillvägagångssätt och interoperabla tekniska lösningar. Det tekniska system för kommunikation som läggs fram i e-CODEX-förordningsförslaget främjar för sin del harmonisering av de tillvägagångssätt som gäller informationsutbyte. e-CODEX-systemet möjliggör effektivisering av gränsöverskridande informationsutbyte och utnyttjar de möjligheter som digitaliseringen har skapat.

Statsrådet förhåller sig positivt till förslagets mål att öka de digitala tjänsternas användbarhet i gränsöverskridande informationsutbyte och ärendehantering samt att främja ett effektivt verkställande av EU:s rättsliga instrument i alla medlemsstater.

Statsrådet betonar att förordningens reglering ska vara tydlig men samtidigt flexibel, så att kommande lagstiftningsmässiga eller tekniska förändringar kan beaktas. Syftet för förslaget till förordning bör i den omfattning som möjligt utvidgas till att gälla allt gränsöverskridande samarbete på det rättsliga området. Den förteckning som samlats i förordningsförslagets bilaga I om

rättsliga instrument som omfattas av denna förordning är inte en omfattande eller exakt förteckning över EU:s rättsliga instrument, i vars verkställande e-CODEX-systemet skulle kunna utnyttjas.

Statsrådet samtycker till att de ansvar som gäller överföringen av e-CODEX-systemets uppgifter från det nuvarande konsortiet som förvaltar e-CODEX-systemet till eu-LISA-byrån definieras exakt i förslaget till förordningen. Statsrådet anser emellertid att med tanke på systemhelheten vore det allra effektivast att överföra alla e-CODEX centrala delsystem, dvs. anslutningstjänsten och nätslussen, till att underhållas av eu-LISA, eftersom om ansvaret för nätslussen stannar hos kommissionen kan detta i fortsättningen orsaka problem för interoperabiliteten. Tidsfristen 1.7.2023 som anges för överföringen i förslaget till förordning är realistisk endast med den förutsättning att överföringen enligt konsortiets, kommissionens och eu-Lisas bedömning är färdig både tekniskt och organisatoriskt.

Statsrådet understöder allmänt e-CODEX-systemets decentraliserade arkitektur och förvaltningsmodell. Statsrådet anser att medlemsstaternas och kommissionens uppgifter och ansvar behandlas huvudsakligen tillräckligt detaljerat i förslaget till förordningen. Av förslaget till förordning borde emellertid framgå tydligare att varje medlemsstat ansvarar för kvaliteten på och tillförlitligheten hos verksamheten i de auktoriserade e-CODEX-åtkomstpunkterna och de enheter som ansvarar för dem. Förslaget behandlar inte heller det förfarande som medlemsstaten använder för att auktorisera e-CODEX-åtkomstpunkterna.

Statsrådet understöder den förvaltningsstruktur för e-CODEX-systemet som kommissionen har föreslagit ska genomföras i eu-LISA-byrån och som följer den struktur som har införts i andra motsvarande informationssystem (bland annat ECRIS-TCN). Förvaltningsstrukturen möjliggör genom den rådgivande gruppen, som består av medlemsstaternas representanter, tillhandahållande av medlemsstaternas expertis till införandet och utvecklingen av e-CODEX-systemet. Kommissionens och de nationella myndigheternas roller ska vara tydliga vid verkställandet av förordningen och samarbetet mellan dem ska vara effektivt.

Statsrådet anser att vissa delar av förslaget behöver förtydligas. Under den fortsatta beredningen ska man betrakta på vilka sätt rättsväsendets oberoende beaktas vid förvaltningen av e-CODEX-systemet och hur rättsväsendets representation kan tryggas i e-CODEX programstyrelse. Förutom ordinarie medlemmar borde även ersättare utses till programstyrelsen, såsom i de övriga motsvarande programstyrelserna för eu-LISAs system. I den fortsatta beredningen av förordningen ska man noggrant säkerställa att behandlingen av personuppgifter är enhetlig med EU:s allmänna dataskyddsreglering. Statsrådet anser att det är viktigt att vid fortsatt beredning av förordningen se till att förordningen också i övrigt respekterar de grundläggande rättigheterna. Dessutom ska uppmärksamhet riktas till att bestämmelserna i förordningen som tillämpas direkt är tydliga enligt principerna för bättre reglering.